

5. 2. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Mediační doložka

V návaznosti na přijetí zákona o mediaci se zejména v poslední době čím dál častěji ve smlouvách různých typů vyskytuje tzv. mediační doložka. Tento institut umožňuje smluvním stranám sjednat si možnost využít mediace k vyřešení případného sporu z určité smlouvy, jako alternativní způsob řešení sporů. Jinými slovy řečeno, pokud se strany dostanou do konfliktu, namísto toho, aby se rovnou obrátily k soudu, využijí mediaci.

Mediátoři certifikováni českou advokátní komorou.

Z pohledu Evropské unie je dlouhodobě možné sledovat jasný trend podporující alternativní způsoby řešení sporů. Evropská unie se dlouhodobě na podporu těchto alternativních způsobů řešení sporů zaměřuje.

Již v roce 2000 přijala Rada EU závěry o alternativních metodách urovnání sporů v občanských a obchodních věcech, přičemž EU podtrhla nutnost přijmout odpovídající právní úpravu za účelem zjednodušení výkonu alternativních řešení sporů v občanských a obchodních věcech. Po vedených diskusích na dané téma byla pak přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Cílem této právní úpravy je usnadnění přístupu k alternativnímu řešení sporů a podpora smírného řešení sporů využíváním mediace a současně také zabezpečení vyváženého vztahu mezi mediací a soudním řešením.

Dobrovolnost mediace zaručuje stranám, že i když mediaci využijí, neztrácí možnost uplatnit svůj nárok u soudu. Strany si mediaci volí svobodně a dobrovolně a svůj úmysl dávají najevo právě prostřednictvím mediační doložky. Mediační doložka se nejčastěji vyskytuje v podobě vedlejšího ujednání ve smlouvě, kterým smluvní strany vyjadřují zájem o mimosoudní řešení sporu ze smlouvy formou mediace. Znění mediační doložky záleží výlučně na dohodě stran a mělo by obsahovat především místo konání mediace, jazyk jednání, konkrétního mediátora nebo postup, podle něhož bude mediátor zvolený, jaké spory budou mediací řešeny, důvěrnost jednání, závaznost mediační doložky pro další osoby atd.

Příklad znění mediační doložky: „Obě smluvní strany se zavazují, že v případě sporu, který vznikne z této smlouvy nebo v souvislosti se smlouvou, se pokusí o vyřešení tohoto sporu mediačním jednáním, v případě neúspěšné mediace uplatní své sporné právo v soudním řízení....“

Uzavření mediační doložky ale smluvním stranám v žádném případě nemůže bránit a také nebrání v tom, aby se domáhaly svého nároku rovnou u soudu nebo jiného orgánu – např. v rámci rozhodčího řízení. Strany se podle mého názoru mohou dokonce obrátit na soud nebo rozhodčí orgán i bez předchozího využití sjednané mediace. V této souvislosti je vhodné se zamyslet nad tím, zda je pro

strany mediace jako způsob řešení konfliktu natolik podstatné, jestli je v jejich oboustranném zájmu si zajistit splnění závazku mediace například smluvní pokutou.

Mediační doložka, která je součástí například smlouvy o dílo ve formě vedlejšího ujednání této smlouvy, není ale totožná se smlouvou o provedení mediace. Mediační doložkou se smluvní strany zaváží, že teprve v případě jejich konfliktu vzešlého z plnění závazků z této smlouvy, se obrátí na určeného mediátora. Kdežto smlouva o provedení mediace je až následný krok, kdy strany konfliktu uzavřou smlouvu s mediátorem o provedení mediace, přičemž až okamžik jejího uzavření je považován za zahájení mediace. Smlouva o provedení mediace musí obsahovat alespoň označení stran konfliktu, jméno, popřípadě jména, příjmení a adresu místa podnikání mediátora, vymezení konfliktu, který je předmětem mediace, výši odměny mediátora za provedenou mediaci nebo způsob jejího určení, popřípadě ujednání o záloze nebo ujednání o tom, že mediace bude provedena bezplatně, dobu, po kterou má mediace probíhat, nebo ujednání o tom, že mediace má probíhat po dobu neurčitou.

Mediační doložka jako právní úkon

Sjednání mediační doložky ve smlouvě je chápáno jako právní úkon (podle NOZ právní jednání), podle který je v rámci občanského práva definován jako „projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují“. Aby byl tento právní úkon platný, musí splňovat podstatné náležitosti. Tyto jsou na straně subjektů, vůle, projevu vůle a obsahu. Věnujme se nyní náležitostem na straně vůle a projevu vůle.

Vůle musí být svobodná, čili právní úkon nesmí být učiněn pod fyzickým donucením nebo bezprávnou výhrůžkou, za nápadně nevýhodných podmínek nebo v tísní. Projev vůle musí být určitý, srozumitelný a učiněn ve správné zákonem stanovené formě. Pokud ujednání o mediační doložce splňuje všechna tato kritéria, jedná se o platný právní úkon se všemi právními důsledky.

Závaznost mediační doložky

Přístupy k mediačním doložkám nejsou v různých oblastech jurisprudence totožné. V podstatě dvojí rozlišení pramení z rozdílného chápání mediačních doložek v anglo-americkém a kontinentálním systému práva.

Anglo - americký systém práva, chápe mediační doložku, jako překážku aktivní legitimace a to do té doby, dokud není soudu prokázáno, že se strany pokusily vyřešit svůj spor prostřednictvím mediace, ostatně jak bylo sjednáno v jejich smlouvě. Soud, pokud identifikuje platně uzavřenou mediační doložku, bez toho, aniž by k mediaci došlo, pak musí obvykle řízení zastavit a odkázat strany na mediaci, neboť se jedná o esenciální procesní podmínku k vedení soudního nebo rozhodčího řízení.

U nás, tedy v kontinentálním systému práva lze očekávat, že s mediační doložkou nebude spojována překážka aktivní legitimace. Výsledkem takového ujednání bude pouze hmotněprávní. Strany sporu se mohou obrátit na soud či rozhodčí orgán s návrhem na zahájení řízení bez toho, aniž by před tím využili procesu mediace. To však nebrání smluvním stranám uzavřít vymahatelnou podmínku úhrady smluvní pokuty nebo náhrady škody v případě, že jedna smluvní strany poruší závazek pokusit se vyřešit konflikt prostřednictvím mediace. V této souvislosti bych ráda uvedla moji krystalizující se zkušenost. V případě, že se jedné straně konfliktu nebude chtít z nějakého důvodu do mediačního procesu, ale na druhé straně tato strana nebude mít zájem platit za porušení této povinnosti smlouvenou pokutu nebo škodu, do mediace sice dobrovolně vstoupí, ale díky absenci její vůle se do ní aktivně zapojit, prakticky mediaci skrečuje.

Volba mediátora

Smluvní strany si volí mediaci svobodně a dobrovolně, svůj úmysl dávají najevo právě prostřednictvím mediační doložky. Na tomto místě provádí i volbu konkrétního mediátora, anebo stanoví způsob jeho zvolení. Seznam všech mediátorů je uveden na webové adrese: <http://mediatori.justice.cz>.

Mediační doložka tak bude nejčastěji pokračovat slovy, v případě určení konkrétního mediátora, : „Smluvní strany jmenují mediátorem JUDr. Felixe Vopálku“, nebo v případě způsobu zvolení mediátora pro případ sporu.: „Smluvní strany si sjednávají, že mediátor bude jmenován z osob vedených na seznamu mediátorů mediačního Centra XY., a to podle Mediačního řádu tohoto centra XY.“

Doporučuji, aby strany ještě před tím, než přistoupí k uzavření mediační doložky odsouhlasily a nejlépe již ve své mediační doložce stanovily základní pravidla mediace, zejména jaká bude role mediátora, jaká jsou mediační pravidla a jaké podmínky v oblasti důvěrnosti informací se na celý proces mediace budou vztahovat apod. Důvodem je podmínka, aby se strany ještě před uzavřením mediační doložky ujistily, co od mediace očekávají.

Jinou, obdobnou možností obrátit se na některé mediační centrum, které sdružuje mediátory, kteří spolupracují pod jednotným Mediačním řádem Centra. V mediační doložce by pak na takový mediační řád mohl být odkaz, a který by tvořil nedílnou přílohu smlouvy. V daném případě by se strany nemusely vázat na konkrétní osobu (což s sebou nese jistá rizika díky nezastupitelnosti mediátora) a za těchto podmínek by se celý proces volby mediátora řídil předmětnou přílohou smlouvy, tedy Mediačním řádem mediační instituce, kterou si strany pro své případné spory ze smlouvy vybraly. Je nanejvýš důležité, aby si smluvní strany zvolily mediátora nebo Centrum, v jehož osobu budou mít naprostou důvěru.

Jak již z kontextu vyplývá, mediátor je dle zákona o mediaci povinen provádět mediaci osobně. Podmínka osobního výkonu činnosti mediátora znamená, že se mediátor nemůže dát při provádění mediace zastoupit jinou osobou. Veškeré úkony je mediátor povinen provádět výhradně osobně. V této souvislosti si dovoluji ocenit výhody mediačních center, které „sdružují“ více mediátorů, na něž dopadá jednotný mediační řád, neboť rizika volby jednoho konkrétního mediátora z hlediska případně nemoci či momentální indispozice či pozastavení výkonu činnosti nejsou zanedbatelná. V této souvislosti dlužno zmínit další rizika spojená s konkrétní osobou mediátora v mediačních doložkách dle ust. 5 Zákona o mediaci, podle něž platí, že: „*Mediátor odmítne uzavření smlouvy o provedení mediace, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, ke stranám konfliktu nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. Mediátor může odmítnout uzavření smlouvy o provedení mediace, jestliže je narušena nezbytná důvěra mezi ním a některou ze stran konfliktu*“.

Vynutitelnost mediační doložky

Vynutitelnost mediačních doložek je do značné míry ovlivněna celkovým přístupem k mediaci a dalším alternativním způsobům řešení sporů, především pak postojem národních soudů, zákonodárců, případně rozhodců. Výše jsem se v této souvislosti zmiňovala o závaznosti mediačních doložek v anglo - americkém a kontinentálním systému práva. V rámci vynutitelnosti je stěžejní, že mediační doložky jsou závazné obdobně jako jiné hmotněprávní závazky a stejně tak jsou i vynutitelné.

Uzavření mediační doložky smluvním stranám v žádném případě nebrání, aby se domáhaly svého nároku rovnou u soudu. Takový návrh nebude u nás z důvodu nedodržení mediační doložky ani odmítnut, ani nebude zastaveno řízení. V tomto ohledu totiž existuje **zásadní rozdíl** mezi mediační doložkou a platně sjednanou rozhodčí doložkou. V případě rozhodčí doložky totiž soud v souladu se zákonem č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, řízení zastaví na základě toho, že věc má být dle

smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci. V případě mediační doložky se toto ustanovení OSŘ neužije a neexistuje ani žádné jiné, které by tuto věc upravovalo obdobně. Mediační doložka tedy není překážkou postupu v občanském soudním řízení, ale představuje smluvní povinnost, a proto nelze vyloučit, že se proti tomu, kdo ji nedodržel, bude druhá strana domáhat náhrady škody, jež jí byla takovým jednáním způsobena, nebo i jiného nároku.

JUDr. Bronislava Orbesová

[Institut řešení sporů MEDIATICUS, s. r. o.](#)

Žitná 1575/49
110 00 Praha 1

Tel.: +420 577 213 319
e-mail: info@mediaticus.cz

Zdroje:

1. Lenka Pavlová, Jaroslav Veteška: K aktuálním otázkám vyjednávání, mediace, rozhodčího řízení a tzv. práva spolupráce. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, Praha 2010.
2. Tatjana Šišková: Facilitativní mediace, řešení konfliktu prostřednictvím mediátora, Portál s.r.o., Praha 2012.
3. Miluše Hrnčířková: Vynutitelnost mediačních doložek, [Právní fórum 12/2012, s. 525]
4. Mediace pro advokáty, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
5. Zákon č. [202/2012](#) Sb., o mediaci s komentářem
6. Zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád
7. Tomáš Horáček: Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu), [Bulletin advokacie 6/2013, s. 17]
8. Tomáš Běhounek: Mediace v civilním řízení, [Právní rozhledy 19/2004, s. 713]

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)